

Felsefe ne yapar: Şişedeki sineğe yol gösterenler...

Sultan Tarlacı tarafından yazıldı.

Cumartesi, 16 Şubat 2013 12:22 - Son Güncelleme Cumartesi, 16 Şubat 2013 12:24

“Felsefe” sözcüğünü dile sokan Platon’dur (MÖ yaklaşık 427–347). Fakat daha önce Efesli Herakleitos’un (MÖ 535–475) “filozof” sözcüğünü kullandığı bilinmektedir. Felsefenin isim olarak oluşmasına karşın, filozof ile felsefe arasındaki bağın kurulması bir yüzyılı gerektirecektir. [1]

Platon, “

Ruh Üzerine/Fedon

” adlı eserinde Sokrates’in ölüme mahkûm edilmesi üzerine; “

öleceği için üzüntü duyan bir insan gördüğünde, bu onun bilgeliği seven

(filosofos /

j

i

l

όσο

j

ος)

değil ama bedeni seven

(filosomatos /

j

ιωσηματος)

biri olduğunun yeterli bir belirtisi değil midir?

” diye sorarak “bilgeliği seven” ile felsefe kelimesinin ilk anlamını ortaya koyar.

[2]

Ve Tanrılarla birlikteliğe girme izninin bir felsefeci olmamış ve arınmamış kimseye verilmeyeceğini, yalnızca bilgiyi sevenlere verileceğini söyler. Bilgeliği gerçekten sevenler tüm bedensel isteklerinden kaçınırlar, onlara direnirler ve kendilerini onlara teslim etmezler. Bilgeliği sevenler, ılımlı ve yürekli olurlar. Bunun farklı bir tanımını ise, *Savunma*’sında “Sorgulanmayan yaşam, yaşamaya değmezdir” diyerek ortaya koyar.

Felsefeyi yeniden gerçek anlamda şekillendiren René Descartes’in (1596–1650) felsefe tanımı ise şöyledir: “*Felsefe sözcüğünden bilgeliği inceleme anlaşılır, bilgelikten anlaşılana da yalnız işlerimizdeki öncülük değil, aynı zamanda yaşamımızı yönetmek için olduğu kadar sağlığımızı koruma ve tüm zanaatların yaratılması için de insanın bilebildiği tüm nesnelere tam bir bilgisi anlaşılır... Böylece bu bilgiyi öğrenme yolunu öğrenmek (işte asıl felsefe budur) bu ilk nedenleri, yani ilkeleri aramakla işe başlamak gerekmektedir*.” [3] Descartes’a göre “... tüm felsefe bir ağaç gibidir: kök, gövde ve dallar. Kökleri fizikötesi, gövdesi fizik ve dalları da diğer bilimlerdir... Ağaçlarda meyveler nasıl kök ve gövdelerden toplanmayıp dallardan alınırsa,

Felsefe ne yapar: Şişedeki sineğe yol gösterenler...

Sultan Tarlacı tarafından yazıldı.

Cumartesi, 16 Şubat 2013 12:22 - Son Güncelleme Cumartesi, 16 Şubat 2013 12:24

felsefenin yararı da aynı biçimde en son öğrenilebilen bölümlerinden sağlanır
.”

William James'e göre felsefe "*henüz yanıtlanmamış sorular*" için kullanılan bir sözcüktür. Ve ne zaman ufukta çözümler görünse, bilimadamları ortaya çıkar ve çözümleri sahiplenirler, geriye kalan yanıtlanmamış artıklar ise felsefecilerin elinde kalır.

[4]

Ardından, bilimin yeni sonuçlarını felsefeciler tekrar ele alarak yaşamın başka alanlarıyla ilişkisini aramaya başlarlar. Bu felsefe-bilim-felsefe zinciri böylece devam eder gider.

Felsefecilerin "*veri temizleme ve bilgiye giden yoldaki çöpleri temizleyen vasıfsız işçi*" gibi çalıştığını öne sürenlere hak vermek herhalde yanlış olur. Çünkü felsefe ve felsefeciler bugünün biliminin temelini oluşturan matematik, fizik, psikoloji, ekonomi, sosyoloji ve politikanın doğumunu sağlamışlardır. Ernest Gardner'ın dediği gibi "*tüm felsefecilerin üzerine toplu halde atom bombası düşse ve yok olsalar bunu kimse fark etmezdi, hiçbir etkisi de olmazdı*

" demek ya da bir felsefeci George Lewes'in meslektaşlarını "

dolambaçlı bir labirentte sürekli gezinen ve kendilerini sürekli, öncüllerinin daha önce geçtiği ama hiçbir çıkış bulamadığı yerlerde bulanlar

" olarak tanımlamasına katılmak, bilimin tarihsel seyrine bakınca mümkün değildir.

Friedrich Hegel (1770-1831) felsefe için "*asla yeni bir şey yaratmaz*" derken, Martin Heidegger (1889-1976) bütün gerçek filozofların "

temelde aynı şeyi

" öne sürdüklerini söyleyerek bu yaklaşımı devam ettirmiştir.

Felsefe Nedir?

adlı kitabın (1996) yazarları Gilles Deleuze ve Felix Guattri bunlara kulak asmazlar ve "Felsefe nedir?" sorusunu, yaşlılıkta dobra dobra konuşma vakti geldiğinde ya da gece yarısı, insanın soracak bir şeyi kalmadığı zaman sorduğu bir soru olarak görürler. Buna verilen klasik yanıt da; kavramlar oluşturmak, keşfetmek, üretmek sanatı olarak tanımlarlar. Ancak bu tek başına yeterli değildir. Felsefe, kavramlar

yaratmayı

içeren bir disiplindir. Bu kavramlar Aristoteles'in töz'ü, Descartes'in cogito'su, Kant'ın koşul'u ve Bergson'un süre'si gibi yapılardır. Bu kavramlara zaman içinde bir şeyler eklenerek, çıkartılarak ve düzeltilerek değiştirilirler. Kavram yaratmak yalnızca felsefeye ait olsa da, bilim ve sanat benzerlerini yaratılır. Kavramlar yaratma önceliği felsefeye bir üstünlük vermez. Kavramların birleştiricileri vardır ve onlar aracılığıyla tanımlanırlar. Kavramlar hiç bir şekilde bilimde yer alan önerme değildir. Önermeler için, bilimsel olarak tanımlanabilen gözlemciler söz konusudur. Önermeler ve fonksiyonlar bilim için yeterlidir ve bilim kavramlara gereksinim duymaz. Bilimin işini yapması için felsefeye en ufak bir gereksinimi yoktur.

Felsefe ne yapar: Şişedeki sineğe yol gösterenler...

Sultan Tarlacı tarafından yazıldı.

Cumartesi, 16 Şubat 2013 12:22 - Son Güncelleme Cumartesi, 16 Şubat 2013 12:24

Deleuze ve Guattri, göz önüne alınması gereken felsefi çalışmaları; tek atımlık olanlar, özgün olanlar ve mutlak bir biçimde egzantrik olanlar şeklinde ayırırlar. Felsefeyi düzlemlerin bir arada var olması olarak tanımlarlar; sistemlerin art arda dizilmesi değil. Çeşitli felsefeler, duvara asılmış resimler ya da gece gökyüzünde ışıldayan “ışığı şimdi her zamankinden daha da parlak olan ölü yıldızlar” gibi birbirinin yanı sıra asılı dururlar. Deleuze ve Guattri’ye göre felsefe düşüncenin üç formundan biridir ve diğerleri sanat ve bilimdir. Birbirleriyle sürekli çiftleştirilmelerine rağmen bunlar asla birbirleriyle iletişim kuramazlar. Çünkü dili “birbirleriyle karşılaştırılması mümkün olmayan şekillerde” kullanırlar. Diğer bir fark da felsefenin kavramlar, bilimin önermeler ve sanatın duygular, algılamalar üzerinde kurulu olmasıdır. Felsefe, bilim ve sanatın tek birleşme noktası beyindir.

Bilimsel çözümde anlaşmanın zorluğu tanımlanamamasıdır. Tanımlama işini büyük oranda felsefeciler yaparak, çözüm için sorunu uygun şekle sokarak bilimsel alanlara kaydırırlar. Yani, hazırlayıcı aşama görevini felsefe görür. Gerçek bilimsel sorunlar uzun yıllar çözülmeden kalabilir ve uzun süre önce çözüldüğü sanılan sorunlar yeniden ortaya çıkabilir. [5] Çözüm bulunduğu noktalarda da yeni dallar verip tekrar felsefecilerin alanına girerek “bilimin felsefesi” yapılır ve sorunlar yeniden derlenip toparlanıp bilim adamlarının önlerine sürülerek, çözümlerinin üzerlerine atılmaları beklenir. Her ne olursa olsun, David Hume’un dediği gibi; “Bir filozof ol; ama tüm felsefenin arasında, yine de bir insan ol.”

[6]

[1] Deleuze G ve Guattari F. Felsefe Nedir? YKY. Çev: T. Ilgaz. 6.Baskı, 2001;82.

[2] Platon. Ruh Üzerine/Fedon. Çev: A. Yardımlı, D. Canefe. İdea yay, 1997;51.

[3] Descartes R. Felsefenin İlkeleri. Say Yay. Çev: M. Akın,1998;33-34.

[4] Gjertsen D. Science and Philosophy-Past and Present. Penguin Books, 1989.

Felsefe ne yapar: Şişedeki sineğe yol gösterenler...

Sultan Tarlacı tarafından yazıldı.

Cumartesi, 16 Şubat 2013 12:22 - Son Güncelleme Cumartesi, 16 Şubat 2013 12:24

[5] Gjertsen D. Science and Philosophy-Past and Present. Penguin Books, 1989.

[6] Hume D. İnsan Zihni Üzerine Bir Araştırma. Çev: S. Ögdüm. İlke Yay. 1.Baskı, 1998;11